

Odgojne znanosti
Vol. 9, br. 2, 2007, str. 113-145
Izvorni znanstveni članak

IZVANNASTAVNE I IZVANŠKOLSKE AKTIVNOSTI

Željka Šiljković, Višnja Rajić i Daniela Bertić

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

zeljka.siljkovic@ufzg.hr visnja.rajic@ufzg.hr
daniela.bertic@ufzg.hr

Sažetak - Ovaj rad bavi se izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima učenika primarnog obrazovanja. Prikazane su specifičnosti i prednosti tih aktivnosti i njihov pozitivan utjecaj na učenike. Provedeno je istraživanje u 65 škola središnje Hrvatske kojim je obuhvaćeno 1411 učenika prva četiri razreda osnovne škole. Cilj ovog istraživanja bio je uvidjeti u kojim sve aktivnosti izvan nastave i škole sudjeluju učenici. Istražili smo koliko na sudjelovanje djece u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima utječe njihova dob i spol. Rezultati koje smo dobili kazuju sljedeće: u aktivnostima više sudjeluju djevojčice (svaka djevojčica sudjeluje na 1, 214 aktivnosti), dok dječaci manje sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima (svaki dječak sudjeluje u 1,072 aktivnosti). U odnosu na dječake u svim aktivnostima (osim sportskim) djevojčice sudjeluju u većem broju. Broj aktivnosti bitno se ne razlikuje s obzirom na dob, iako su kod djevojčica uočene razlike. Tako dječaci sve četiri godine najviše sudjeluju u sportskim aktivnostima, dok djevojčice u drugom i četvrtom razredu najviše sudjeluju u sportskim aktivnostima, a u prvom i trećem najviše ih je u skupini aktivnosti „ostalo“ (recitatori, novinari, maketari...).

Ključne riječi: izvannastavne aktivnosti, izvanškolske aktivnosti, odgoj i obrazovanje, osnovna škola

Uvod

Odgoj i obrazovanje su s vremenom mijenjali svoj formalni oblik i realizaciju. Od tradicionalne tzv. «stare škole», racionalističke Herbertove pedagogije, preko alternativnih liberalnijih pravaca (Montessori, Jena-Plan, waldorfske pedagogije i sl.) pa sve do suvremenih oblika izvođenja nastave.

Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti postaju aktualne sredinom prošloga stoljeća, iako se ne može reći da se u raznim oblicima nisu pojavljivale i prije. Izvannastavni i izvanškolski odgoj započinje svoj intenzivan razvoj

poslijeratnom reformom naše osnovne škole. Te su aktivnosti prerasle u značajan strukturni dio školskoga rada nakon što su 1953. i službeno uvedene u naše škole pod nazivom slobodne aktivnosti (Previšić, 1985). Naime, razvojem tehnologije i industrijalizacijom društva dolazi do sve osjetnije pojave slobodnoga vremena.

Tehnički i tehnološki napredak dovode do velikih socijalnih promjena. Domaćinstva prestaju biti zajednička, obitelj postaje nuklearna (što znači da je čine roditelji i djeca). Budući da sredinom 20. stoljeća u većini slučajeva oba roditelja rade izvan doma, javlja se potreba za zbrinjavanjem djece u njihovo slobodno vrijeme nakon škole. Kako roditelji u to vrijeme imaju radne obveze, organizaciju tih aktivnosti na sebe preuzimaju škole, razne udruge i društva (Koritnik, 1969).

Istraživanja u Americi pokazuju da je postotak zaposlenih majki u obiteljima s djecom od 6 do 13 godina iznosio 1970. godine 39%, godine 1990. 62%, a 1997. 78% (Vandell, Shumov, 1999). Uloga izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti prikazom tih brojki postaje jasna. Problem zbrinjavanja djece predškolskog uzrasta koja ne idu u vrtić nije gotov njihovim polaskom u školu. Nakon nastave i obveza u školi javlja se praznina od nekoliko sati za vrijeme kojih su djeca prepuštena na brigu sebi, a to je činjenica koja mnoge roditelje zabrinjava. Procjenjuje se da više od 7 milijuna djece u Sjedinjenim Američkim Državama provodi vrijeme nakon nastave bez nadzora odraslih, što ih čini rizičnom skupinom podložnom negativnim utjecajima kao što su droga, alkohol, poteškoće u ponašanju u školi, kao i slabiji uspjeh u školi (Weisman & Gottfredson, 2001, prema Durlak i dr., 2007).

Poznata je činjenica da postoji potreba za aktivnostima koje bi se odvijale nakon škole, pogotovo za djecu čiji roditelji imaju slabiju platežnu moć, kako bi takva djeca bila zbrinuta. Često se, međutim ta potreba poklapa s potrebom djece za dodatnim radom radi zadovoljavanja školskih obveza (Eccles, 1999). Istraživanje na području države koje je provela Mottova fondacija u Americi u kolovozu 1998. godine pokazuje koliko je rasprostranjena potreba roditelja za izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Naime, 90% ispitanika izrazilo je želju za programima koji bi svakodnevno obogaćivali dječje aktivnosti. Njih 80% bilo bi voljno plaćati i veće poreze kako bi se ishodili novci za financiranje navedenih aktivnosti (Cromwell, 2005). Kako bi djeci omogućila razvoj u sigurnom okruženju kao i obogatila njihovo iskustvo, te poboljšala njihov akademski, osobni i socijalni uspjeh, Vlada SAD-a uložila je 3,6 milijarde dolara u izvannastavne i izvanškolske projekte u 2002. (The finance project, Mott foundation, 2003).

Već sredinom prošloga stoljeća uočena je višestruka korist od izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Osim sigurnog okruženja izvannastavne i izvanškolske aktivnosti bile su djelotvorno sredstvo u socijalizaciji ličnosti. «Morali bismo shvatiti (!) da se mladi ljudi razvijaju

zavisno od cjelokupnih uvjeta u kojima žive, bogatstva poslova, aktivnosti kojima se bave i perspektiva koje se otvaraju pred njima, pa u skladu s tim treba izgrađivati novi sistem odgoja i obrazovanja (ne školski sistem), i kome će se škola javiti kao jedan od činilaca tog sistema i nužno u drugoj strukturi» (Jerbić, 1996, str. 236). Razni autori složili su se da postoji višestruka korist od pohađanja izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Izvannastavne aktivnosti i uključivanje učenika u klubove i organizacije unutar zajednice imaju važnu ulogu u razvijanju mladenačkih snaga koje će im kasnije pomoći kako bi izbjegli nepoželjno ponašanje (Daniels Brown, 2000). Isto tako, sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima pomaže učenicima da otkriju i njeguju svoje talente, razvoj karaktera i kompetencija i k tome profitiraju druženjem s odraslim osobama koje nisu članovi obitelji (Duncan, 1996). Na osnovi istraživanja provedenog na 73 izvannastavna programa koja se bave razvojem socijalnih vještina djeteta došlo se do rezultata da se djeca koja pohađaju izvannastavne aktivnosti osjetno poboljšavaju u tri područja: razlučivanju i iskazivanju osjećaja i stavova, lakšem i boljem prilagođavanju ponašanja te osjetnom poboljšavanju uspjeha u školi (Durlak i dr., 2007). Istraživanje provedeno u SAD-u na djeci od predškolskog uzrasta do osmoga razreda pokazuje da 31% djece pohađa neki oblik sportskih aktivnosti, 20% djece pohađa neku religijsku dodatnu aktivnost, a nakon toga slijede umjetničke aktivnosti u kojima sudjeluje 18% djece. U ostale aktivnosti ubrajaju se izviđači s 10% djece, društveno koristan rad s 8% djece, razne aktivnosti vezane uz poboljšanje akademskih sposobnosti sa 7% te članstvo u raznim klubovima 6% (U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics, 2006).

Ministarstvo pravosuđa i ministarstvo obrazovanja SAD-a podnijeli su izvještaj u lipnju 1998. u kojem pokazuju da kvalitetno organizirano vrijeme nakon nastave pomaže:

- u smanjivanju maloljetničkoga kriminala, školskoga vandalizma i negativnog utjecaja vršnjaka koji vodi do zlouporaba alkohola i droga
- u poboljšavanju učeničkog obrazovnog uspjeha
- u poboljšavanju redovitosti učenika na nastavi i smanjivanju broja djece koja prerano odustaju od škole
- u izvršavanju domaće zadaće (većini učenika)
- u poboljšavanju učeničkoga ponašanja u školi
- u znatnom povećanju broja učenika koji imaju planove za budućnost, čiji su ciljevi završiti srednju školu i ići na fakultet (Cromwell, 2005).

Iako je važnost i korist od izvannastavnih aktivnosti svima jasna, nažalost, obrazovni sustav kod nas još uvijek nije prilagođen njihovoj maksimalnoj

implementaciji u osnovnu školu. Nastavni plan i program primarnog učenja predviđa jedan sat dodatne i dopunske nastave za učenike od 1. do 4. razreda. Uglavnom se izvannastavne aktivnosti realiziraju na satu dodatne nastave, što ni u kojem slučaju nije dostatno potrebama djece. Na temelju analize nastavnih planova i programa učiteljskih studija može se zaključiti kako se učitelji obrazuju pretežno za predmetnu nastavu. Čak i studij razredne nastave zapravo je studij predmetne nastave. U procesu obrazovanja učitelja zanemareni su drugi oblici odgojno-obrazovnog rada u školi (izvannastavne aktivnosti, rad s darovitima i dr.) (Projekt hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava za 21. stoljeće, 2002, Zagreb). Ovim istraživanjem pokušalo se pronaći mjesto izvannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi danas, poglavito onih aktivnosti vezanih uz nastavu prirodoslovlja.

Osnovna škola i izvannastavne i izvanškolske aktivnosti

Škola je oduvijek bila mjesto u kojem se odvijao odgojno-obrazovni proces. Stoljećima su djeca u školama bila pripremana za ostvarivanje zadataka koje će pred njih staviti život. Nekada su djeca u školi stjecala osnove znanja, radne navike, osobine ličnosti koje su ih pripremale za rad u tvornici (strpljenje, marljivost, poslušnost). Učenik je bio pasivan član odgojno-obrazovnog sustava. Danas, međutim, od škole očekujemo nešto drugo. Suvremena škola osnovne karakteristike svog djelovanja i postojanja vidi u:

- *angažiranosti* tako da cijelu svoju društveno-pedagošku konstrukciju postavi i usmjeri kako bi omogućila što puniji razvitak mladoga čovjeka, odgoj svih njegovih osobina i posebnosti, te stvorila mogućnosti socijalizacije učenika.
- *otvorenosti* kako bi ostvarila područstvljavanje odgoja te se transformirala iz u sebe zatvorenog učilišta u društveno i pedagoški otvorenu instituciju
- *samoupravnost* kao stupanj demokratičnosti koji u samoupravnoj praksi uvodi, priprema i odgaja za demokratsko ponašanje (Puževski, 2002, str. 121).

Djelatnost škole danas trebala bi se očitovati u odgajanju snalažljive, aktivne, znatiželjne djece koja vole i žele učiti i stjecati nova znanja. Karakteristike koje priželjkujemo od djece danas su sposobnost samostalnog donošenja odluka, ali isto tako sposobnost rješavanja problema timskim radom i radom u skupini. Od učenika očekujemo aktivno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu, kao i utjecanje na njegov tijek i opseg.

Aktivnosti koje svojim oblikom i djelovanjem najbolje pogoduju razvijanju tih učeničkih karakteristika su izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Suvremena škola mora djeci omogućiti razvoj svih njihovih sposobnosti, obogatiti ih iskustveno i pripremiti za aktivno sudjelovanje u

društvu. Utjecaj koji škola ima na učenika vrlo je velik i o njemu uvelike ovisi razvoj djece. «Morali bismo shvatiti (!) da se mladi ljudi razvijaju zavisno od cjelokupnih uvjeta u kojima žive, bogatstva poslova, aktivnosti kojima se bave i perspektiva koje se otvaraju pred njima, pa u skladu s tim treba izgrađivati novi sistem odgoja i obrazovanja (ne školski sistem), i kome će se škola javiti kao jedan od činilaca tog sistema i nužno u drugoj strukturi» (Jerbić, 1996, str. 236). Uz različite oblike nastavnoga rada, Zakon o osnovnom školstvu, kao i Nastavni plan i program, zapravo obvezuju školu na organiziranje izvannastavnih aktivnosti za učenike, kako bi se na što djelotvorniji način ostvarili ciljevi i zadaće osnovnoga školstva (Cindrić, 1992). Međutim, planiranje i realizacija nisu usklađeni u onolikoj mjeri koliko je potrebno.

Karakteristike izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti

Kao oblik rada s djecom izvannastavne i izvanškolske aktivnosti imaju određene specifičnosti, što u organizaciji, a što u realizaciji aktivnosti koje provode. Izvannastavne aktivnosti su različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školama, koji imaju pretežno kulturno-umjetničko, športsko, tehničko, rekreacijsko, i znanstveno (obrazovno) obilježje. Izvanškolske aktivnosti čine različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i drugim institucijama izvan škole (Cindrić, 1992).

Karakteristike izvannastavnih aktivnosti, koje ih razlikuju od nastave, organizacijski gledano jesu te da se njihovo djelovanje ne odvija u razredima, već u posebno formiranim skupinama (učenici u njima iz različitih su razreda, različite dobi, pa i iz različitih škola), dok su često organizirane po srodnosti ili stručno sadržajnoj povezanosti. Učenike u skupini vežu zajedničke sklonosti i interesi prema nekoj aktivnosti. Učenici se u njih uključuju prema vlastitom opredjeljenju, želji i dobrovoljno (ali rad je u njima obavezan). Program rada izvannastavnih aktivnosti je dan samo okvirno vrstom skupine – inače je u potpunosti u rukama učenika u skupini. Rad tih aktivnosti odvija se u slobodno vrijeme učenika i izvan nastave, dok je način rada organiziran na principima učeničkog samoupravljanja (nastavnik ili neki drugi voditelj samo je savjetnik) (Puževski, 2002, str. 125-126).

Jedna od osnovnih specifičnosti izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti jest visok stupanj motivacije polaznika. Budući da djeca samostalno biraju svoje izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, u skladu s osobnim interesima, njihova motivacija je izrazito visoka, te učenik puno lakše usvaja nova znanja i u puno većem opsegu. Učenici uz pomoć učitelja (koji u ovom slučaju ima ulogu inicijatora, voditelja aktivnosti i mentora) rade na aktivnostima, uče istraživanjem, otkrivanjem i usvajaju vještine timskoga rada. Djeca dijele zadatke i obveze i u sebi razvijaju osjećaj odgovornosti, ali i osjećaj

samopotvrđivanja. Takve slobodne aktivnosti vrlo su pogodne za razvijanje radnih navika kod učenika. Specifičnostima svoga djelovanja izvannastavne i izvanškolske aktivnosti odličan su oblik socijalizacije učenika.

Svrha je izvannastavnih aktivnosti da potiču učenike na stvaralaštvo, stjecanje znanja i umijeća prema njihovim individualnim interesima i sposobnostima. Programi izvannastavnih aktivnosti provode se tijekom cijele školske godine sa stalnim skupinama učenika ili se održavaju povremeno u dane školskih praznika, blagdana i raznih proslava. Učenici se uključuju u: športske, kulturno-umjetničke, znanstvene, tehničke, gospodarstvene, zdravstveno-higijenske, informativno-poučne, radne, humanitarne, više obrazovne ili odgojne aktivnosti, tj. u sve djelatnosti kojima je cilj stjecanje znanja, sposobnosti, umijeća, navika i provođenje aktivnog odmora (Izješće o hrvatskom školstvu, 2000).

Metodologija istraživanja

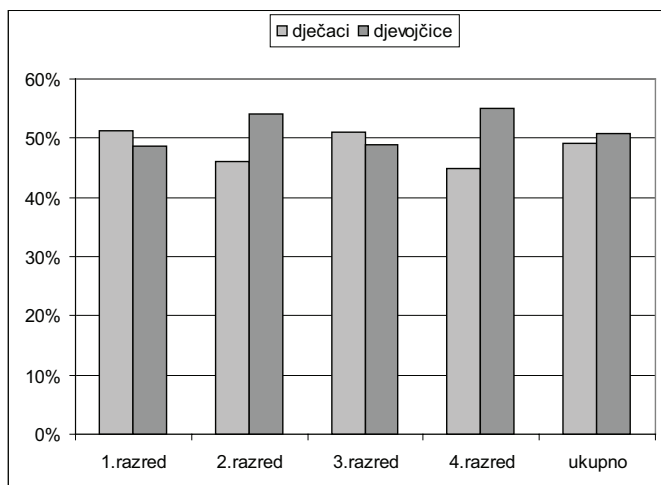
Tijekom školske godine 2006./2007. provedena je anketa o sudjelovanju učenica i učenika nižih razreda osnovne škole (1.–4. razreda) u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima (INA i IZŠ). Anketom je obuhvaćeno 65 škola s područja središnje Hrvatske, odnosno 1411 učenika (694 učenika i 717 učenica).

Cilj je bio utvrditi postoje li razlike u odabiru aktivnosti u ovisnosti o spolu i dobi ispitanika, te zastupljenost učenika u pojedinim aktivnostima ovisno o njihovoj dobno-spolnoj strukturi. U istraživanju se nisu razlikovale izvannastavne od izvanškolskih aktivnosti, budući da smo za cilj imali uvidjeti organizirane aktivnosti nakon obvezne nastave.

Najbrojniji je uzorak 3. razreda, s 486 ispitanika u 23 razredna odjela. Aktivnosti u 2. razredu ispitane su na uzorku od 402 učenika u 19 odjela, dok je u 1. razredu obrađeno 403 učenika u 18 odjela. Najmanji broj ispitanika je u 4. razredu: 120 učenika u 5 odjela. Učenici svih razreda sudjeluju u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima.

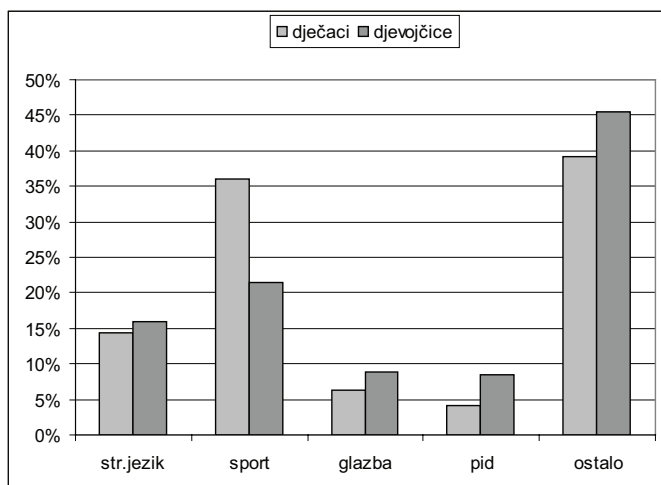
Najčešće ponuđene izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u školi svrstane su u radu u sljedeće kategorije:

- strani jezici (engleski, njemački)
- glazbene aktivnosti (zbor, orkestar, gitara)
- aktivnosti prirode i društva (cvjećari, likovno-ekološke grupe, izviđači, ekolozi)
- sportske aktivnosti (nogomet, borilački sportovi, tenis, ritmika)
- ostale aktivnosti (recitatori, novinari, lutkari, maketari).

Slika 1. Odnos udjela dječaka i djevojčica koji sudjeluju u INA i IZŠ u prva četiri razreda osnovne škole

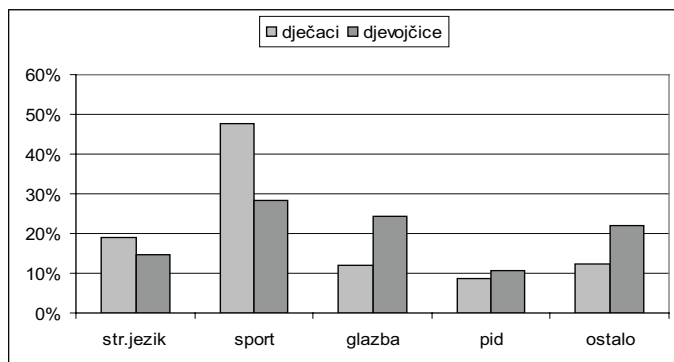
Detaljna analiza ispitanika prema spolu i dobi po razrednim skupinama upućuje na to da su aktivnosti u kategoriji „ostalo“ u prvom razredu najzastupljenije. Djevojčice u svim grupama INA i IŠA participiraju u većem udjelu od dječaka, osim u sportskim aktivnostima. Najmanji udio učenika sudjeluje u aktivnostima vezanim uz prirodu i društvo. Djevojčice najčešće sudjeluju u aktivnostima označenim kao „ostalo“ (recitatori, literarna...) s 45% (108 ispitanika). Ta kategorija aktivnosti ima udio od 42% u ukupnim učeničkim aktivnostima.

Slika 2. Odnos udjela učenika i učenica prvih razreda koji sudjeluju u INA i IZŠ s obzirom na odabir aktivnosti

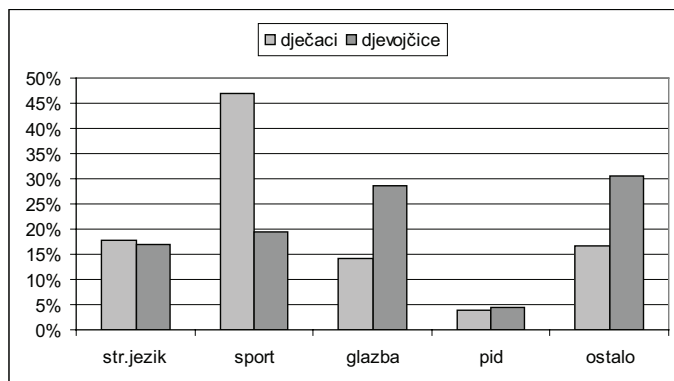
Istraživanja učenika drugih razreda izvršena su na uzorku od 480 učenika (264 djevojčice i 216 dječaka). Najveći broj ispitanika participira u sportskim aktivnostima, koje su ujedno i glavna aktivnost za najveći broj dječaka (N=103). U svim ostalim aktivnostima dječaci sudjeluju u znatno manjem broju. Sportske i glazbene aktivnosti bira i najveći broj djevojčica drugih razreda (od ukupno 90 ispitanika, njih 64 su djevojčice).

Obje spolne skupine ispitanika najmanje sudjeluju u aktivnostima vezanim uz prirodu i društvo.

Slika 3. Odnos udjela učenika i učenica drugih razreda koji sudjeluju u INA i IZŠ s obzirom na odabir aktivnosti

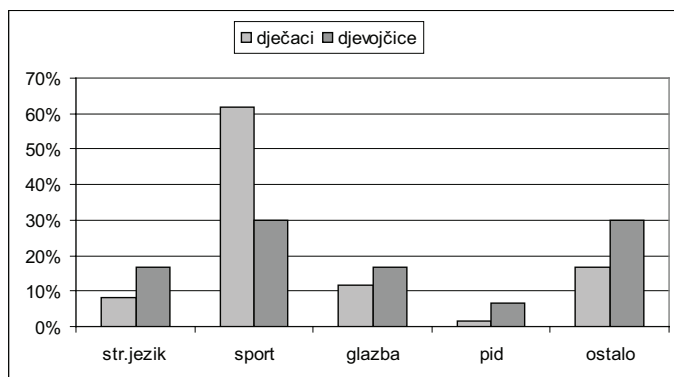
I među ponuđenim aktivnostima za učenike trećih razreda najčešći odabir su sportske aktivnosti. No i ovdje postoje razlike prema spolu. Dok se najveći udio djevojčica opredjeljuje za „ostale“ aktivnosti (95 ispitanica, odnosno 30% djevojčica) i glazbene aktivnosti (89 djevojčica ili 29% od ukupnoga broja djevojčica), dječaci i u trećim razredima najviše sudjeluju u sportskim aktivnostima (129 dječaka ili 47% od ukupnoga broja ispitanih dječaka). I dječaci i djevojčice najmanje su zastupljeni u aktivnostima prirode i društva (4% dječaci i 4% djevojčice).

Slika 4. Odnos udjela učenika i učenica trećih razreda koji sudjeluju u INA i IZŠ s obzirom na odabir aktivnosti

Iako je ispitanii uzorak učenika četvrtih razreda bio najmanji (svega 124 ispitanika), rezultati su slični kao i u prijašnjim razredima. Sportske aktivnosti i nadalje su najprivlačnije za učenike (od 58 učenika čak njih 37 su dječaci ili 61%). Za sve druge skupine aktivnosti dječaci su pokazali znatno manje interesa. Najmanji udio dječaka sudjeluje u aktivnostima koje se odnose na strane jezike i prirodu i društvo (8%, odnosno 2%).

U odnosu na dječake u svim aktivnostima (osim sportskim) djevojčice sudjeluju u većem broju. Najveći broj djevojčica bavi se sportskim aktivnostima (33%), dok ih se najmanje bavi aktivnostima vezanim uz sadržaje prirode i društva (6%).

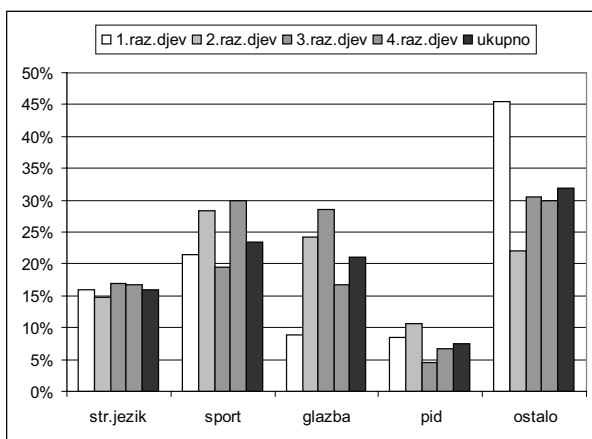

Slika 5. Odnos udjela učenika i učenica četvrtih razreda koji sudjeluju u INA i IZŠ s obzirom na odabir aktivnosti

Istraživanje prema dobi učenika (od 1. do 4. razreda; od sedam do deset godina) i zastupljenosti u pojedinim aktivnostima upućuje na dvije skupine aktivnosti koje se izdvajaju od ostalih. Sportske aktivnosti su najzastupljenije, bilo kao timski sportovi ili individualna sportska aktivnost. Sportske aktivnosti odabire najveći udio učenika drugog, trećeg i četvrtog razreda, dok je sudjelovanje u aktivnostima prirode i društva najmanje zastupljeno, neovisno o spolu i dobnoj strukturi ispitanika. Dobna zastupljenost djevojčica u odabiru aktivnosti tijekom prva četiri razreda osnovne škole se mijenja, za razliku od dječaka. U drugom i četvrtom razredu djevojčice najviše sudjeluju u sportskim aktivnostima, u prvom i trećem najviše ih je u skupini aktivnosti „ostalo“ (recitatori, novinari, maketari...).

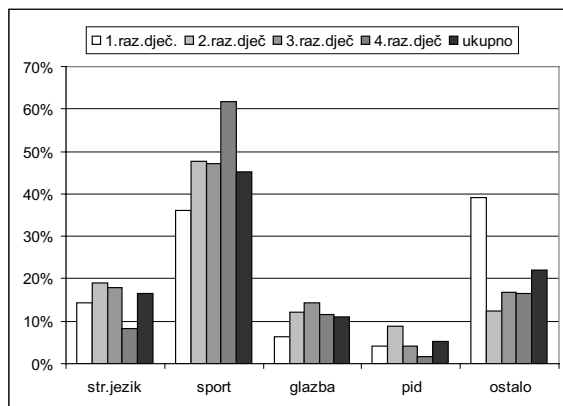
Dobiveni rezultati istraživanja upućuju na sljedeće: ukupan broj aktivnosti koji učenici pohađaju je 1646 u svim kategorijama. Istraživanje je pokazalo da u aktivnostima više sudjeluju djevojčice (svaka djevojčica sudjeluje na 1,214 aktivnosti), dok dječaci manje sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima (svaki dječak sudjeluje u 1,072 aktivnosti).

Među ispitanicima postoje razlike koje ovise o njihovoj spolnoj strukturi, pa tako među djevojčicama postoje odstupanja tijekom školovanja u nižim razredima. Djevojčice se češće odlučuju i za druge aktivnosti od navedenih (32% djevojčica bavi se aktivnostima koje pripadaju u kategoriju ostalo) sportom se bavi 23% djevojčica, a 21% djevojčica bavi se različitim glazbenim aktivnostima (sviranje, zbor). Zastupljenost djevojčica najslabija je u aktivnostima prirode i društva (svega 8%).

Slika 6. Odnos zastupljenosti INA i IZŠ koje odabiru djevojčice s obzirom na dob

Dječaci najčešće odabiru za svoju INA i IŠA sport, neovisno o dobnoj strukturi, čak 45% dječaka od ukupnoga broja ispitanika bavi se sportom. Nakon sporta dječaci se najviše bave aktivnostima iz kategorije „ostalo“ (njih 22%), dok je strani jezik treća kategorija po zastupljenosti i njime se u slobodno vrijeme bavi 16% dječaka. Svega 11% dječaka bavi se aktivnostima vezanim uz glazbu. Kao i kod djevojčica najslabije su zastupljene INA i IŠA iz prirode i društva, kojima se bavi svega 5% dječaka.

Slika 7. Odnos zastupljenosti INA i IZŠ koje odabiru dječaci s obzirom na dob

Zaključak

Izvannastavne aktivnosti i njihov utjecaj na učenike mlađe školske dobi nisu u nas dovoljno istraženi. Stoga je ovo istraživanje imalo za cilj utvrditi u kolikoj mjeri učenici nižih razreda organizirano provode svoje slobodno vrijeme. Istraživali smo sudjelovanje učenika u izvanškolskim i izvannastavnim aktivnostima. Istraživanje pokazuje zastupljenost određenih aktivnosti ovisno o dobi i spolu. Dobiveni rezultati upućuju na to da učenici nižih razreda osnovne škole sudjeluju u raznim izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Istraživanje je pokazalo da u aktivnostima više sudjeluju djevojčice (svaka djevojčica sudjeluje u 1,214 aktivnosti), dok dječaci manje sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima (svaki dječak sudjeluje u 1,072 aktivnosti). Dječaci se u sva četiri razreda najviše bave sportskim aktivnostima, dok kod djevojčica prevladavaju sportske aktivnosti u drugom i četvrtom razredu, a u prvom i trećem aktivnosti iz kategorije razno. Međutim, neovisno o spolu i dobi najslabija je zastupljenost učenika/učenica u aktivnostima prirode i društva.

Kompetencije koje djeca usvajaju tijekom pohađanja izvannastavnih aktivnosti uslijed organizacijskih specifičnosti bitne su za njihov život. Djeca usvajaju vještine i znanja potrebne za samostalno, cjeloživotno učenje.

Autori predlažu daljnja istraživanja o slobodnom vremenu učenika osnovne škole. Potrebno je istražiti i saznati interese i sklonosti učenika, te na osnovi tih spoznaja organizirati izvannastavne aktivnosti kako bismo školu približili učeniku i produbili njegov interes i želju za ostankom u školi i daljnjim obrazovanjem.

LITERATURA

1. The Future of Children: When school is out: Analysis and recommendations (1999). Behrman, R. E. (ur.). Vol. 9. No. 2. California, Los Altos: David and Lucile Packrad Foundation.
2. Cindrić, M. (1992). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika osnovne škole. *Život i škola*. god. 41. Vol. 1. str. 49-68.
3. Duncan, S. (1996). Family Matters: What is the Role of "Extracurricular" Activities?. MSU Extension Service.
4. Durlak, J., Weissberg, R. (2007). The impact of after-school programsthat promote personal and social skills. Chicago, IL: Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.
5. Eccles, J. S. (1999) The Development of Children Ages 6 to 14, The Future of Children When School Is Out. Vol. 9. No. 2. California, Los Altos: David and

Lucile Packrad Foundation.

6. Izvješće o hrvatskom školstvu (2000). Miliša, Z. (ur.). Zagreb: Zavod za unapređivanje školstva.
7. Jerbić, V. (1996). Struktura slobodnog vremena djece i omladine. Pedagoški rad. Br. 5 – 6, str. 225-236.
8. Koritnik, M. (1969). Porodica i slobodno vrijeme djeteta. U: Pedagoški rad. Poljak, V. (ur.). Zagreb: Pedagoško-književni zbor, str. 243-249.
9. Previšić, V. (1985). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u odgoju. U: Odgoj i škola. Pivac, J., Previšić, V. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja i NIRO "Školske novine", str. 426-431.
10. Projekt hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava za 21. stoljeće (2002). Strugar, V. Zagreb: Zavod za unapređivanje školstva.
11. Puževski, V. (2002). Škola otvorenih vrata. Jastrebarsko: Naklada Slap.
12. Vandell, D., LoweShumow, L. (1999). After-School Child Care Programs, The Future of Children, When school is out. Vol. 9. No. 2. Fall.
13. <http://www.acf.dhhs.gov/programs/ccb> Administration for Children and Families • 370 L'Enfant Promenade, S. W. • Washington, D.C. 20447, Last Updated: March 19, 2000.
14. <http://www.financeproject.org/Publications/FundingGuide2003.pdf>
29. 03. 2007.2005 The Finance Project | 1401 New York Avenue | Suite 800 | Washington, D.C. 20005, 202-628-4200. info@financeproject.org
15. Daniels Brown, M. (2000). Science or Soccer? - How important Are Extracurricular Activities?. Education World. http://www.educationworld.com/a_curr/curr237.shtml, 16. 09 2007.
16. U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics (2006). The Condition of Education 2006., www.childtrends.databank.org
17. Cromwell, Sh. (2005). Boom time for After-School Programs. Education World <http://www.educationworld.com/index.shtml> 20. 07. 2007.

EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

Željka Šiljković, Višnja Rajić i Daniela Bertić

Summary - *This paper deals with the extracurricular activities of primary school pupils. The paper shows the specificities and advantages of extracurricular activities and their positive influence on the pupils. The research was conducted on a total of 1,411 pupils in 65 primary schools in central Croatia. The goal of this study was to discover the activities taken up by pupils in order to find out how much gender and age influence pupils when they enrol in extracurricular activities. The results show that girls undertake extracurricular activities more than boys (1.214 activities per girl), while boys participate less in extracurricular activities (1.072 activities per boy). When compared to boys, girls participate more in all activities (except in sports). The number of activities does not differ depending on the age of pupils, although there are some differences relating to gender. During four years of primary education, boys participate mostly in sporting extracurricular activities. On the other hand, girls in the second and fourth grade mostly participate in sports extracurricular activities and in the first and third grade they engage in the group of activities we have named "other" extracurricular activities.*

Key words: *extracurricular activities, education, primary school*